LAT. GLANDULA ÎN GRAIURILE ROMÂNEȘTI ACTUALE

DE

TEOFIL TEAHA

Prin cîteva contribuții recente[1] am arătat că în graiurile de tip muntenesc, în primul rînd în cele din Oltenia, fondul lexical latin s-a menținut într-o măsură mult mai mare decît se credea pînă de curînd.

Plecînd de la aceste constatări, extindem cercetarea noastră și asupra graiurilor situate la est de Carpați și încercăm să arătăm că ele cunosc unele cuvinte de origine latină care în prezent sînt răspîndite doar sporadic în restul teritoriului dacoromân.

Pentru a ilustra acest fapt, ne-am fixat asupra termenului *ghindură*, păstrat pînă în zilele noastre în dialectele din sudul Dunării, în graiurile de tip moldovenesc, în unele graiuri din interiorul arcului carpatic, precum și în sudul țării.

Cuvîntul românesc *ghindură* (pl. *ghinduri*), substantiv feminin, avînd înțelesul de „glandă, ganglion, glandulă ; amigdală", este moștenit din lat. *glandŭla*, frecvent mai ales sub forma de plural *glandulae* „Mumps, Drüse im Halse" [2], „Halsdrüse" [3], „glandes du cou, appelées aussi *tonsillae*, amygdales" [4], „ghinduri, amigdale, gîlci ; mure (ganglioni de la pieptul sau de la gîtul unor animale)"[5].

Vitalitatea lui *ghindură* în limba română este confirmată de conservarea neschimbată a sensului din latină și de existența lui în toate cele patru dialecte românești.

În dialectul aromân este consemnată forma *gl'indură* s.f. (pl. *gl'induri*) care are două sensuri distincte : „glandă" și „ghindă" (glande, amygdale, scrofules ; gland du chêne)[6]. Acest din urmă sens îl întîlnim și la aromâni

---

[1] Vezi T. Teaha, *Elemente de continuitate în lexicul graiurilor din Oltenia*, în „Arhivele Olteniei", serie nouă, nr. 2, 1983, p. 157—162 ; idem, *Un arhaism în graiurile din sudul țării*, în „Anuarul Institutului de Cercetări Etnologice și Dialectologice", seria B 2, Studii și Seminarii, București, 1983, p. 92—100.

[2] Vezi S. Pușcariu, *Etymologisches Wörterbuch der rumänischen Sprache. I. Lateinisches Element*, Heidelberg, 1905, nr. 715, s.v.

[3] Vezi W. Meyer-Lübke, *Romanisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg, 1935, nr. 3777, s.v.

[4] Vezi A. Ernout — A. Meillet, *Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire des mots*, Paris, 1959, p. 276, s.v.

[5] Vezi G. Guțu, *Dicționar latin—român*, București, 1983, p. 1231, s.v.

[6] Vezi S. Pușcariu, *lucr. cit.*, s. v. ; T. Papahagi, *Dicționarul dialectului aromân, general și etimologic*. Ediția a doua augmentată, București, 1974, s. v.

BDD-A24097 © 1985 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:14 UTC)

din Dobrogea, proveniți din Albania : *pi cupaci afli gl'índură, cupaciu faci gl'înduri*[7].

În dialectul meglenoromân este consemnată o formă identică cu cea din aromână, *gl'índură*, definită de Pericle Papahagi ca „umflătură la gît provenită din răceală" ; „glandulă" ; „scrofule"[8]. Th. Capidan o glosează cu un termen pe care s-ar putea să-l fi cunoscut din graiul său natal : „murele de la gît" [9]. În *Atlasul lingvistic român* întîlnim pentru meglenoromână (pct. 012) forma *gl'índură*, cu sensul „amigdală", precum și varianta *gl'índur* cu sensul de „amigdalită" [10].

Pentru dialectul istroromân dispunem de următoarele atestări : *gl'índura* „ghindură", menționată în răspunsurile obținute de Matteo Bartoli în satul Jeiăni la începutul secolului nostru[11], *γl'índura* (cu accentul pe prima silabă) și *γl'indúra* (cu accentul pe penultima silabă), înregistrate de Șt. Pașca[12]. *Atlasul lingvistic român* notează în Jeiăni (pct. 02) forma *γl'indúr* (cu accentul pe ultima silabă) cu sensul „amigdalită", precum și expresia *se face glíndură*, unde are sensul „uimă" (fr. enflure)[13]. În pct. 01, *Atlasul lingvistic român* înregistrează, pentru istroromână, forma de plural articulat: *glíndurele*, cu precizarea că acestea se fac sub braț, din cauza umflăturii denumită „uimă" [14].

La nord de Dunăre, termenul *ghindură* este cunoscut cu sensul „amigdală" în graiurile populare actuale din estul teritoriului lingvistic dacoromân, pentru care *Atlasul lingvistic român* (ancheta Petrovici) înregistrează următoarele forme de plural : *ģínduri* în pct. 455, 478 și *ģínduri, ģíndurli* (pl. art.), în pct. 666, situate în stînga Prutului, într-o arie dialectală care include partea centrală și sudică a R.S.S. Moldovenești[15]. Deși anchetatorul nu a notat și forma de singular a lui *ghindură*, este de presupus însă că aceasta nu putea avea altă variantă, cuvîntul făcînd parte din grupul femininelor de origine latină, de tipul : *ciutură—ciuturi, lingură—linguri, negură—neguri, pătură—pături, scîndură—scînduri* etc.

Varianta *glandúră* (pl. *glandúre*), cu accentul pe penultima silabă, înregistrată de Emil Petrovici în pct. 182 de lîngă Brașov, ar putea fi explicată prin contaminare între *glandă* și *ghindură*, iar schimbarea de accent prin influența sinonimului *mandúle*, preponderent în graiurile de peste munți, termen împrumutat din magh. *mandula* „idem".

La atestările menționate pînă aici pot fi adăugate altele noi, înregistrate recent în cursul unor anchete efectuate pe teren. Astfel, Vasile D. Țâra a înregistrat în graiul din nord-estul Transilvaniei, pe valea Șicului, varianta

[7] Vezi Al. Rosetti, *Cercetări asupra românilor din Albania*, în „Grai și Suflet", IV, 1929—1930, p. 37.

[8] Vezi P. Papahagi, *Megleno-românii*, I, București, 1902, p. 198 ; idem, *Basme aromâne și glosar*, București, 1905, p. 602 ; I. A. Candrea, *Glosar megleno-român*, în „Grai și suflet", III, 1927, 1, p. 398, s.v. *gl'índură* „ghindură".

[9] Vezi Th. Capidan *Meglenoromânii. III. Dicționar meglenoromân*, București, [1935], p. 141.

[10] Vezi ALR II, MN 6950, h. 118.

[11] Vezi S. Pușcariu, *Studii istroromâne*, III, București, 1929, p. 114.

[12] Vezi Șt. Pașca, *Note istroromâne*, în „Dacoromania", IX, 1936—1938, p. 239.

[13] Vezi ALR II, h. 118.

[14] Vezi ALR I, h. 113.

[15] Vezi ALR II, MN 6950, p. 22.

BDD-A24097 © 1985 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:14 UTC)

regională *ǵíndură*, în care ocluziva palatală sonoră *ǵ* se pronunță ca o africată *ǧ* și care are înțelesul : „un fel de nod ce se face pe o ață", „nodul pe o venă" [16]. Tot pentru această zonă am obținut din partea prof. Gavril Istrate (Iași) o confirmare orală despre prezența variantei *ǵíndură* „ganglion" în satul său natal, Nepos (jud. Bistrița-Năsăud), iar colegul Viorel Bidian, de la Institutul de Lingvistică din Cluj-Napoca, ne-a relatat că a înregistrat pentru *Atlasul lingvistic al Transilvaniei* termenul *ghìndură* (pl. *ghínduri*) cu sensul „amigdale" în pct. 426 (Șugag — Sebeș) și varianta *glandúlă* (pl. *glandúle*), cu același sens, în pct. 436 (Veștem — Sibiu). Această din urmă formă se explică prin contaminare între *glandă* și *mandulă*. În nordul Moldovei, colegul Ion Nuță, de la Centrul de Lingvistică din Iași, a întîlnit în cursul anchetelor în județul Botoșani termenul *ghìndură* (s.f.) cu înțelesul „cucui" și „mărul lui Adam", iar forma de plural *ghinduri* cu sensul „varice umflate ca un ganglion". Cu înțelesul de „furuncul", *ghìndură* (pl. *ghinduri*) a fost notat în nordul Dobrogei (pct. 879), iar cu înțelesul de „flegmon la subsuoară" în Bărăgan (pct. 866) și la sud de Focșani (pct. 722). De asemenea, pentru noțiunea de „știulete pipernicit" este consemnată prezența lui *ghìndură* în cinci localități (pct. 821, 825, 828, 831, 862) situate la sud de București[17]. Toate aceste atestări recente cunosc unele evoluții semantice prin care însă *ghìndură* nu se îndepărtează prea mult de sensul originar.

Ghìndură nu este însă atestat în textele vechi. Primele atestări de care dispunem datează de la finele secolului al XVIII-lea și ele aparțin doctorului Ioan Piuariu-Molnar, originar din Sadu, care în studiile sale de terminologie medicală glosează termenii germani utilizați în text prin cuvinte populare românești existente în graiul său natal din sudul Transilvaniei și nu prin împrumuturi recente cum ne-am fi așteptat. Astfel, termenul german „Drüse" este denumit prin *ghìndură* și nu prin „ganglion", „amigdale" sau „mandule". La fel, termenul „Herz", prin „inimă" și nu prin „cord", termenul „Unterleib" prin „pîntece" și nu prin „abdomen" etc.[18].

De asemenea, la Gh. Șincai, într-un vocabular latin—român—maghiar—german inclus într-un manuscris de istorie naturală pe care acesta îl redactase în primii ani ai secolului al XIX-lea, apare expresia : *ghìndurile grumazului*[19], pe care, cu siguranță, că Șincai a cunoscut-o din graiul său natal din localitatea Rîciul din Cîmpie din centrul Transilvaniei și prin care el glosează cuvîntul latinesc *tônsilla* care însemna tot „amigdale" [20].

Cîțiva ani mai tîrziu, *ghìndură* apare în majoritatea lucrărilor lexicografice, începînd cu *Lexiconul de la Buda (ghìndură,-re,* f. „Drüse")[21] și continuînd cu dicționarele bilingve ale lui Iser (*ghìndură,-e,* s.f. „Drüse")[22], al lui Pontbriant *(ghìndură, -i,* din lat. *glandula*

[16] Vezi Vasile D. Țâra, *Graiul de pe valea superioară a Șieului (Transilvania)*, rezumatul tezei de doctorat, Timișoara, 1975, p. 17.

[17] Vezi *NALR — Muntenia și Dobrogea*, vol. I, h. 108 : furuncul ; *idem*, Chest. 2029, mss.

[18] Vezi V. Bologa, *Terminologia medicală românească a doctorului Ioan Piuariu (Molnar)*, în „Dacoromania", IV, 1924—1926, p. 387.

[19] Vezi Al. Borza, *Primul dicționar de științe naturale românesc. „Vocabularium pertinens ad tria Regna Naturae", de Gh. Șincai*, în „Dacoromania", V, 1927—1928, p. 562.

[20] Vezi G. Guțu, *lucr. cit.*, s.v.

[21] Vezi *Lesicon romanescu—latinescu—ungurescu—nemțescu...*, Budae, 1825, s.v.

[22] Vezi Andreas Iser, *Walachisch—deutsches Wörterbuch*, Kronstadt, 1850, s.v.

BDD-A24097 © 1985 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:14 UTC)

„glandule, amygdale, gland")[23], al lui Barcianu *(ghindură* „Drüse, Beule, Mandel am Halse")[24], al lui Costinescu *(ghindură*, s.f. „o ridicătură între piele și carne în care se strîng deosebite zemuri")[25] și apoi cu dicționarul lui Cihac *(ghindură*, s.f. „glande (au corps)", din lat. *glandula)*[26] cu cel al lui Laurian și Massim *(ghiandura, g andula* „mică glandă ; parte moale spongioasă sau vasculară în organismul animal ; tumoare accidentală care se formează în oarecare parte a corpului")[27], al lui Damé *(ghindură* s.f. „glande ; bosse (au front)", *ghinduri* s.f. pl. „amygdales")[28].

Începînd cu secolul al XX-lea, dicționarele etimologice ale lui Pușcariu, Candrea—Densusianu, precum și toate marile dicționare moderne cum sînt cele ale lui Tiktin, Candrea, *DA*, Scriban, *DLRM*, Ciorănescu, DEX, consemnează prezența lui *ghindură* în limba română.

După cum am arătat mai sus, *ghindură* cunoaște în română nu numai sensul „glandă, ganglion, amigdală", ci și pe acela de „ghindă" (fructul stejarului). Prin această extensiune de sens, *ghindură* a preluat de la etimonul de bază lat. *glans, glandis* (din care s-a dezvoltat ca diminutiv : *glandŭla*), sensul principal al acestuia, acela de „ghindă" (gland (du chêne) ; puis objet en forme de gland)[29]. Se constată, deci, o evoluție semantică paralelă a latinei dunărene, de fapt o inovație în raport cu latina din restul lumii romanice. În latina populară derivatul diminutival *glandŭla* l-a înlocuit pe clasicul *glans, glandis*, întocmai cum lat. pop. *auricula, agnellus*, etc. i-au înlocuit pe lat. clasic *auris*, respectiv *agnus*[30].

În consens cu situația din aromână, unde *gl'indură* este definit nu numai drept „glandă", ci și „ghindă"[31], în nordul Dunării *Atlasul lingvistic moldovenesc* îl înregistrează pe *ghindură* tot cu înțelesul de „ghindă", în pct. 62 (lîngă Soroca), în pct. 170 (la sud de Chișinău), în pct. 74, 80, 82, 106, 150, 157 (situate pe malul stîng al Nistrului), în pct. 120 din Ucraina și chiar în localități mai îndepărtate cum sînt pct. 234, din reg. Kirovograd și pct. 226, din reg. Lugansk.

În restul teritoriului R.S.S. Moldovenești, „fructul stejarului" este denumit, peste tot, cu termenul general românesc *ghindă*[32].

De fapt, în română o „glandă", un „ganglion" sînt denumite uneori și astăzi cu termenul de origine latină *glans, glandis*, care însemna, după cum

---

[23] Vezi Raoul de Pontbriant, *Dicțiunaru român—francesu*, București—Göttingen—Paris—Leipzig, 1862, p. 287, s.v.

[24] Vezi Sab. Pop Barcianu, *Romanisch—deutsches Wörterbuch*, Hermannstadt, 1868, p. 93, s.v.

[25] Vezi Ion Costinescu, *Vocabularu romano—francesu*, București, 1870, s.v.

[26] Vezi A. de Cihac, *Dictionnaire d'étymologie daco-romane. Éléments latins comparés avec autres langues romanes*, Francfort s. M., 1870, p. 109, s.v.

[27] Vezi A. T. Laurian și I. C. Massim, *Dictionarulu limbei romane*, București, 1871, p. 1292—1294, s.v.

[28] Vezi Fr. Damé, *Nouveau dictionnaire roumain—français*, F—L, Bucarest, 1894, p. 67, s.v.

[29] Vezi A. Ernout — A. Meillet, *luer. cit.*, s.v.

[30] Vezi G. Ivănescu, *Istoria limbii române*, Iași, 1980, p. 167.

[31] Vezi Th. Capidan, *Fărșeroții*, în „Dacoromania", VI, 1929, p. 189 ; T. Papahagi, *luer. cit.*, s.v. ; I. Mării, *Note lexicale. Cuvinte aromâne în Atlasul lingvistic român* I, în „Cercetări de lingvistică", XV, 1970, p. 45.

[32] Vezi *Atlasul lingvistic moldovenesc, vol. I*, partea a II-a, Chișinău, 1968, h. 381.

BDD-A24097 © 1985 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:14 UTC)

am arătat mai sus, nu numai „gland (du chêne)", ci și „objet en forme de gland" [33]. Astfel, Emil Petrovici a notat pentru „amigdale" următoarele forme : *ģíndi* (pl.), *ģíndili* (pl. art.), *o ģíndâ* (sg.) în pct. 646 situat în stînga Prutului, în fostul județ Cahul[34]. O formă identică a fost înregistrată și în istroromână în pct. 02 (Jeiăni) : *γl'inda*, cu același sens[35].

Reținem, deci, conservarea sensului originar latin în două arii românești laterale, aflate la mare distanță una de alta : prima în Istria și cealaltă la nord de gurile Dunării.

Vitalitatea lui *ghindură* în limba română este confirmată și de existența unor derivate diminutivale : *ghindureá*, *ghindurícă*, *ghindurîță*, consemnate în unele lucrări lexicografice cum sînt dicționarele lui Cihac, Damé, Tiktin, Candrea — Densusianu, DA. La Tiktin este înregistrat și un derivat abstract : *ghinduráre* s.f. „angină".

Adjectivul *ghindurós*, *ghinduróasă* „cu ghinduri multe ; la care se umflă ghindurile" este tratat în unele dicționare ca, de exemplu, la Pontbriant, Cihac, Laurian și Massim, Pușcariu, Candrea — Densusianu, ca urmaș direct al lat. *glandulosus*, *-a*, *-um*, iar DA face trimitere la același etimon latin. În schimb, dicționarele mai noi, printre care se numără cel al lui Ciorănescu, îl prezintă ca derivat adjectival, pe teren românesc, de la *ghindură*. În DLRM și în DEX, adjectivul *ghinduros* nu este consemnat, în mod surprinzător, ca existînd în limba română.

Aromâna cunoaște derivatul *gl'indurie* s.f. însemnînd „loc cu ghindă" [36].

Dar vitalitatea lui *ghindură* se explică nu numai prin derivatele sale pe teren românesc, ci și prin existența lui, sub formă de împrumut, în albaneză : *gjëndërë* "idem" [37], în sîrbocroată : *glindura* „idem" [38], precum și în graiurile maghiare din Transilvania : *gindura* „cocoașă, gheb" [39].

Toate aceste împrumuturi fac dovada că, în trecut, aria de răspîndire a lui *ghindură* era mult mai întinsă decît în prezent.

În celelalte limbi romanice lat. *glandŭla* a lăsat urmași, cu același sens : it. *ghiándola*, friul. *glándule(i)s*, *glándole(s)*, *glándalas*, *giándole*, piem. *giándola*, sard. *grándula*, *randula*, v. fr. *glandre*, occit. *glandola*, *grandola*, cat. *glanola*, *granola*, sp. *landre*, pg. *landoa* [40].

---

[33] Vezi A. Ernout — A. Meillet, *lucr. cit.*, s.v.

[34] Vezi ALR II, MN 6950, p. 22.

[35] Vezi ALRM II, h. 88.

[36] Vezi T. Papahagi, *lucr. cit.*, s.v.

[37] Vezi S. Pușcariu, *Pe marginea cărților*, în „Dacoromania", IV, 1924—1926, p. 1373 ; P. Skok, „Archivum Rom.", 8, 1924, p. 155 ; Al. Rosetti, *Istoria limbii române*, București, 1968, p. 428.

[38] Vezi I. A. Candrea, Ov. Densusianu, *Dicționarul etimologic al limbii române. Elementele latine (A — Putea)*, București, 1907, s.v. ; Al. Rosetti, *lucr. cit.*, p. 432 ; P. Skok, *Etimologijski rječnik...*, Zagreb, 1971, p. 506, s.v. ; Ivan Popović, *Valacho—serbica. L'influence de la langue roumaine sur le serbocroate et sa géographie*, în „Godišnjak Balkanološki Institut", II, Sarajevo, 1960, p. 105—108 ; Silvia Niță-Armaș, *L'influence roumaine sur les langues slaves*, în „Romanoslavica", 16, 1968, p. 86 ; Elena Mihăilă-Scărlătoiu, *Emprunts roumains dans le lexique serbocroate*, în *RESEE*, 11, 1973, 2, p. 337.

[39] Vezi Márton Gyula, Pénték János, Vőő István, *A magyar nyelvjárásko román kölcsönszavai*, Kriterion, Bukarest, 1977, p. 155, s.v.

[40] Vezi W. Meyer-Lübke, REW[3], s.v. ; W. von Wartburg, *FEW*, s.v. *AIS* 685 cp., 1281 ; *ASLEF*, III, Tov. 401, conc. 1722.

BDD-A24097 © 1985 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:14 UTC)

În fine, ar mai fi de subliniat faptul că în graiurile din sudul Munteniei s-a păstrat pînă astăzi elementul de origine autohtonă *mură* cu sensul de „ganglion", „amigdală", pe care româna îl are, probabil, în comun cu albaneza (alb. *mullë*)[41] și care cunoaște în aceste graiuri o evoluție de sens: *mură*, care înseamnă, în primul rînd, „stomacul animalelor", a preluat în graiurile din sudul țării sensul continuatorului lat. *glandŭla*.

Acest cuvînt preromanic, comun românei și albanezei, este probabil autohton, făcînd parte din grupul lui *balaur*, *sîmbure*, *viezure* etc., întrucît se știe că lui *r* intervocalic românesc îi corespunde în albaneză *ll* (*l* velar)[42]. Este probabil ca elementul traco-dacic să fi intrat în latina dunăreană tocmai în perioada ei de transformare în română: autohtonii, necunoscînd bine limba cuceritorilor latini, făceau apel la cuvinte traco-dace cînd vorbeau latinește.

Credem că nu este străină de acest caz nici forma masculină *mur*, existentă în aromână, și pe care T. Papahagi, care nu-i cunoaște etimologia, o definește: „bubă la cai, abces"[43].

* * *

Din cele expuse mai sus se pot desprinde cîteva concluzii: *ghindură*, alături de multe alte cuvinte moștenite din latină, face parte din vocabularul fundamental, activ, al graiurilor românești actuale. Existența lui în toate cele patru dialecte ale limbii române îi confirmă vechimea în spațiu și în timp.

În dacoromână, *ghindură* s-a menținut pînă azi în unele graiuri din Transilvania, în sudul și estul Munteniei, în Dobrogea, precum și în Moldova, unde formează o arie compactă, mai ales în stînga Prutului. Este de presupus că acest termen mai este cunoscut și astăzi, pe teritorii mult mai largi. Dacă în chestionarul NALR ar fi existat o întrebare directă referitoare la acest cuvînt, cunoștințele noastre asupra frecvenței lui actuale în graiuri ar fi fost mult mai bogate.

Faptul că *ghindură* s-a păstrat mai bine în unele zone marginale ale teritoriului lingvistic dacoromân ne conduce spre concluzia că acesta a început să fie uitat în celelalte graiuri românești după ce populațiile migratoare au venit în contact direct cu poporul român și cu limba sa.

Într-adevăr, împrumuturile ulterioare au înlocuit, în parte, cuvintele vechi moștenite, printre care și termenul *ghindură*, concurat astăzi de alții mai noi, împrumutați de la populații venite tîrziu prin locurile noastre. Astfel, slavii ni l-au transmis pe *gîlcă* (utilizat mai ales sub forma de plural: *gîlci*), pe *gîlmă* și pe *bolfă*, care, cu timpul, s-au extins în detrimentul lui *ghindură*. Tot la fel s-a întîmplat mai tîrziu cînd, după venirea ungurilor, am împrumutat de la aceștia pe *mandulă*.

În epoca modernă, din franceză au pătruns cîteva neologisme: *ganglion*, *glandă*, *glandulă*, *amigdală* care nu numai că s-au generalizat în limba română literară, dar, în ultimele două decenii, își fac loc tot mai mult și în graiurile populare regionale.

---

[41] Vezi Gr. Brâncuș, *Vocabularul autohton al limbii române*, București, 1983, p. 143—144.
[42] Vezi și G. Ivănescu, *lucr. cit.*, p. 251—252.
[43] Vezi T. Papahagi, *lucr. cit.*, p. 834, s.v.

BDD-A24097 © 1985 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:14 UTC)

Ghindură, fiind un cuvînt expresiv, cu o structură trisilabică, a supraviețuit împrumuturilor tîrzii, intrate pe diferite căi și în diferite zone ale spațiului românesc. Acestea n-au reușit să-l elimine cu totul din vorbire și chiar dacă *ghindură* are în prezent un caracter regional, persistența lui în limba vie se cuvine relevată în lucrările lexicografice viitoare cum ar fi, de exemplu, *Dicționarul etimologic al limbii române* și *Dicționarul graiurilor românești*.

LAT. GLANDULA DANS LES PARLERS ROUMAINS ACTUELS

RÉSUMÉ

Ghindură, mot hérité du latin, s'est maintenu jusqu'à présent dans les quatre dialectes du roumain. En daco-roumain il s'est conservé jusqu'à nos jours dans les parlers du type moldave, dans une zone compacte située à gauche du Prut, ainsi que dans certains parlers situés à l'intérieur de l'arc des Carpathes.

La conservation du sens originaire latin dans deux aires latérales, situées à grande distance l'une de l'autre : l'une en Istrie et l'autre au nord des bouches du Danube, ne fait qu'en confirmer l'ancienneté (dans le temps et dans l'espace).

Aux attestations connues s'en ajoutent maintenant de nouvelles, récemment enregistrées dans les enquêtes pour les atlas régionaux roumains.

La vitalité de ce mot s'explique non seulement par ses dérivés sur le terrain roumain, mais aussi par son existence, sous forme d'emprunt, en albanais, en serbocroate et dans les parlers hongrois de Transylvanie. Tous ces emprunts font la preuve qu'auparavant *ghindură* était répandu sur une aire beaucoup plus étendue qu'aujourd'hui. Les emprunts, relativement tardifs, que le roumain a fait au slave *(gîlcă, gîlmă, bolfă)* ou à l'hongrois *(mandulă)*, ainsi que les néologismes empruntés au français (*glandă, ganglion, amigdală*) n'ont pas réussi à éliminer *ghindură* des parlers vivants, populaires.

L'étymon latin a des descendents dans toutes les autres langues romanes.

Institutul de Cercetări Etnologice și Dialectologice
București, str. Nikos Beloiannis, nr. 25

BDD-A24097 © 1985 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:14 UTC)